

gewoon verlegenheid

Sommige kinderen die voor het eerst naar school gaan zijn erg verlegen. Soms uit zich dat in weinig of niets zeggen. Met een beetje geduld lost dit zich meestal vanzelf op. Blijven kinderen echter volharden in het zwijgen, dan kan er sprake zijn van selectief mutisme, een angststoornis die vaak niet als zodanig wordt onderkend.

Door: Hilde van Braam van Vloten, Jessica de Pagter en Maretha de Jonge

Kinderen met selectief mutisme kunnen wel praten, maar doen dit niet in bepaalde situaties, meestal op school. Thuis praten deze kinderen over het algemeen gemakkelijk en veel. In onze klinische praktijk zien wij regelmatig kinderen bij wie het zwijgen niet vanzelf over ging. Sommigen kunnen ons achteraf vertellen dat ze wel wilden, maar echt niet durfden te praten: als

dat het spreken van een andere taal op school dan thuis drempelverhogend werkt.

Sinds kort wordt selectief mutisme officieel onder de angststoornissen geclassificeerd. Toch wordt selectief mutisme vaak nog niet als zodanig herkend. Er wordt vaak gedacht dat selectief mutisme verband houdt met

Regelmatig wordt er naast selectief mutisme comorbide problematiek gezien zoals autisme, ADHD, (sociale) angstproblematiek, zwakbegaafdheid of genetische afwijkingen zoals Downsyndroom of het foetaal alcoholisyndroom. Daarom is het van belang goede diagnostiek te laten verrichten voordat met behandeling wordt begonnen, bijvoorbeeld in een gespecialiseerd centrum zoals de afdeling Psychiatrie van het UMC Utrecht of de Bascule in Amsterdam.

‘Kinderen met selectief mutisme kunnen als gevolg van angst volledig blokkeren’

gevolg van deze angst blokkeerden zij volledig. Ouders vertellen ons vaak dat hun kind van jongs af aan snel bang is voor verschillende dingen en dat er meer mensen in de familie zijn met angstklachten.

Angststoornis

Selectief mutisme komt voor bij ongeveer 5-8 op de 1000 kinderen, hoewel uit enkele grote onderzoeken op basisscholen blijkt dat de prevalentie in de populatie uiteen kan lopen van 0,2-2%. Onder tweetalige kinderen blijkt selectief mutisme significant vaker voor te komen dan onder eentalige kinderen. Mogelijk

een traumatische ervaring, maar dit blijkt zelden het geval te zijn. Sociaal isolement, stagnatie in de ontwikkeling, somberheid, sociale angststoornissen en spreekangst op latere leeftijd kunnen het gevolg zijn. Alle redenen dus om deze kinderen behandeling te bieden.

Dé aangewezen behandeling voor kinderen met selectief mutisme is (cognitieve) gedragstherapie. Behandeling heeft met name bij jongere kinderen zeer goede effecten. Ook oudere kinderen worden behandeld met gedragstherapie, vaak met adequaat resultaat.

Spreekt voor zich

Ouders vinden het vaak lastig om goede informatie te vinden over selectief mutisme. Ook blijkt het soms moeilijk te zijn een ervaren behandelaar te vinden. Dit was één van de belangrijkste redenen voor het ontwikkelen van een informatieve website (www.spreektvoorzech.nl) en de uitgewerkte gedragstherapeutische behandelmethode ‘Spreekt Voor Zich’. De website en behandelmethode zijn gericht op kinderen met selectief mutisme in de leeftijdsgroep tussen 4-8 jaar.

Behandelprogramma

Het behandelprogramma bevat onder

illustraties: Stichting Behandeling Selectief Mutisme

Afbeelding van het Luiderslot, de speelse, digitale omgeving die hoort bij het behandelprogramma 'Spreekt voor zich'

andere het computerspel 'Luiderslot' voor de kinderen. Leerkrachten, therapeut en ouders worden binnen het programma uitgenodigd om zoveel mogelijk samen te werken. Ook andere mensen die bij het kind betrokken zijn, bijvoorbeeld een logopedist, intern begeleider of remedial teacher kunnen aan het team worden toegevoegd. Ouders hebben in het programma een belangrijke rol, zodat ook in de thuisomgeving dapper gedrag bevorderd wordt. Kinderen leren op die manier hun angst te overwinnen en ouders leren om hun kind hierbij te helpen. Het behandelprogramma bevat onder meer een beveiligd webportaal zodat alle betrokkenen over hun eigen informatie kunnen beschikken en gemakkelijk met elkaar kunnen communiceren. Wij hebben goede ervaringen met de samenwerking tussen psychologen en bijvoorbeeld logopedisten, die een grote rol in de behandeling kunnen hebben.

Spraak-taalproblemen

Selectief mutisme is geen taálstoornis, maar ongeveer 20-50% van de kinderen heeft wel milde spraak-taalproblemen. Het is natuurlijk goed voor te stellen dat kinderen die spreekangst hebben het extra lastig vinden deze angst te overwinnen als er ook nog sprake is van taal-spraakproblemen. Dit is waarschijnlijk de reden dat deze

kinderen regelmatig terechtkomen bij specialisten op het gebied van taal, zoals logopedisten of professionals binnen het REC II onderwijs.

Als er sprake is van comorbide problematiek is behandeling van de spreekangst nog steeds mogelijk. Onze ervaring is echter wel dat bijvoorbeeld bij kinderen met autisme én selectief mutisme de behandeling grilliger verloopt en de prognose minder gunstig is. Soms kan aanvullende medicatie uitkomst bieden. Ook bij kinderen met andere problematiek naast selectief mutisme is het advies de spreekangst wel te behandelen. Vaak wordt er toch een verbetering bewerkstelligd.

Drempelvrees

Al met al is selectief mutisme goed te behandelen. Er wordt bij gedragstherapie met jonge kinderen veel gebruik gemaakt van spelletjes en beloningen, waardoor de kinderen de behandeling meestal als leuk en spannend ervaren.

Er is dus weinig reden om níet te behandelen. Toch vinden veel ouders de stap naar een psycholoog of naar een afdeling psychiatrie groot. De angste aanleg van de kinderen is overigens soms ook bij ouders aanwezig. Professionals die met kinderen werken kunnen de ouders helpen deze drempelvrees te verkleinen. De ervaringsverhalen van andere ouders op de site van Spreekt Voor Zich kunnen hierbij behulpzaam zijn.

auteursinformatie

Drs. Hilde van Braam van Vloten en Dr. Maretha de Jonge zijn werkzaam bij het Universitair Medisch Centrum Utrecht; De Jonge is tevens verbonden aan het Brain Center Rudolph Magnus. Drs. Jessica de Pagter is werkzaam in de Utrechtse Psychologen en Pedagogen Praktijk.

Meer weten?

Bij dit artikel hoort een uitgebreide lijst met referenties, maar hiervoor ontbrak de ruimte. U kunt deze wel vinden op de website van Vakblad Vroeg. De behandelmethodede 'Spreekt voor zich' is ontwikkeld vanuit de Stichting Behandeling selectief Mutisme. Meer informatie staat op de gelijknamige website: www.spreektvoorzech.nl